

A microscopic image of blood cells. In the upper center, there is a large, spherical white blood cell with a prominent nucleus and a thin rim of cytoplasm. Surrounding it are numerous red blood cells, which are smaller, biconcave discs. The background is dark, making the cells stand out.

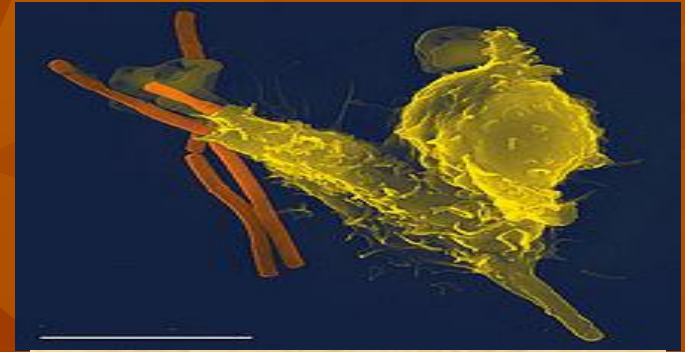
ФІЗІОЛОГІЯ ЛЕЙКОЦИТІВ.
ГРУПИ КРОВІ

Функції лейкоцитів

1. Захисна:

а) здатні до амебоїдних рухів, можуть виходити через стінку кровоносної судини у тканини (діapedез);

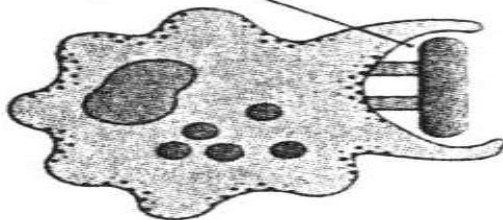
володіють позитивним хемотаксисом по відношенню до бактеріальних токсинів, продуктів розпаду бактерій, грибків, клітин організму і комплексів антиген-антитіло; здатні оточувати чужерідні тіла, захоплювати їх у цитоплазму і перетравлювати (фагоцитоз).

Мікрофотографія нейтрофіла (електронна мікроскопія), який фагоцитує *Bacillus anthracis* (оранжева).

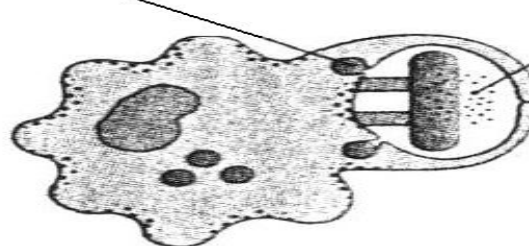
Стадії фагоцитозу

Утворення фагосоми

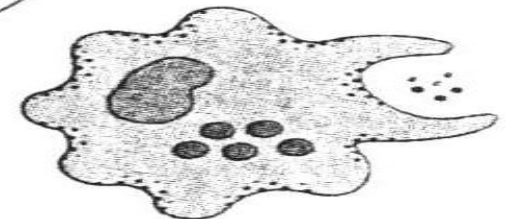
Фагоцитоз

Лізосома

Злиття фагосоми з лізосомою

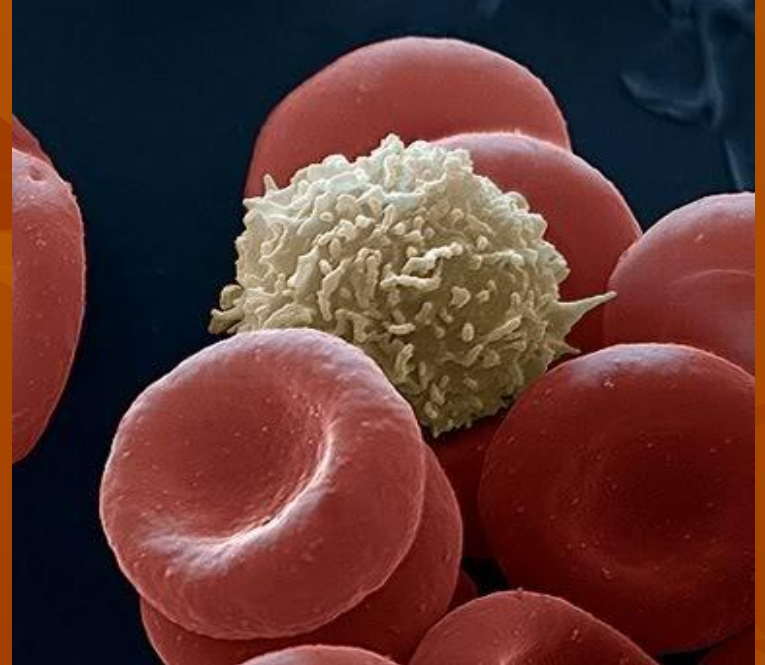
Руйнування і лізис

Викид продуктів лізису мікробів

Функції лейкоцитів

- б) синтез антитіл, речовин ферментної природи.
- 2. Транспортна (транспортують ферменти: протеази, пептидази, фізіологічно-активні речовини: гістамін, гепарин, серотонін).
- 3. Метаболічна (синтезують білки, глікоген, фосфоліпіди).
- 4. Регенераторна (виділяють трофони, що приймають участь у регенераторних процесах).

Кількість лейкоцитів та їх зміни

У судинному руслі циркулює біля 20 % лейкоцитів організму. Більшість з них знаходиться поза межами судинного русла: у міжклітинному просторі, у кістковому мозку.

У крові здорової людини є $4 \cdot 10^9/\text{л}$ - $9 \cdot 10^9/\text{л}$ лейкоцитів або 4 Г/л-9 Г/л.

Якщо кількість лейкоцитів менша 4 Г/л, то говорять про лейкопенію. **Лейкопенія зустрічається тільки при патології.**

Якщо кількість лейкоцитів перевищує 9 Г/л, то це лейкоцитоз. Розрізняють лейкоцитози: фізіологічні і патологічні.

Кількість лейкоцитів коливається протягом доби – максимум спостерігається у вечірній час.

Причини фізіологічних лейкоцитозів

- а) харчовий – після прийому їжі, особливо білкової;
- б) міогенні – після важкої фізичної роботи;
- в) стресовий – після психоемоційного навантаження;
- г) у вагітних;
- д) овуляційний;
- е) у новонароджених. Кількість лейкоцитів у них складає 16,7-30 Г/л. У кінці першого місяця життя кількість лейкоцитів зменшується і складає 12-15 Г/л. У кінці першого року життя – 7,0-12,5 Г/л. У віці 10-14 років кількість лейкоцитів майже досягає величин дорослих і складає 4,5-10 Г/л.

Причини патологічних лейкоцитозів

- запалення, інфекційні процеси

■ **Лейкоцитопоез**

**Лейкоцити поділяються на дві групи:
гранулоцити (зернисті) і
агранулоцити (незернисті).**

До гранулоцитів відносять

- нейтрофіли,**
- еозинофіли,**
- базофіли,**

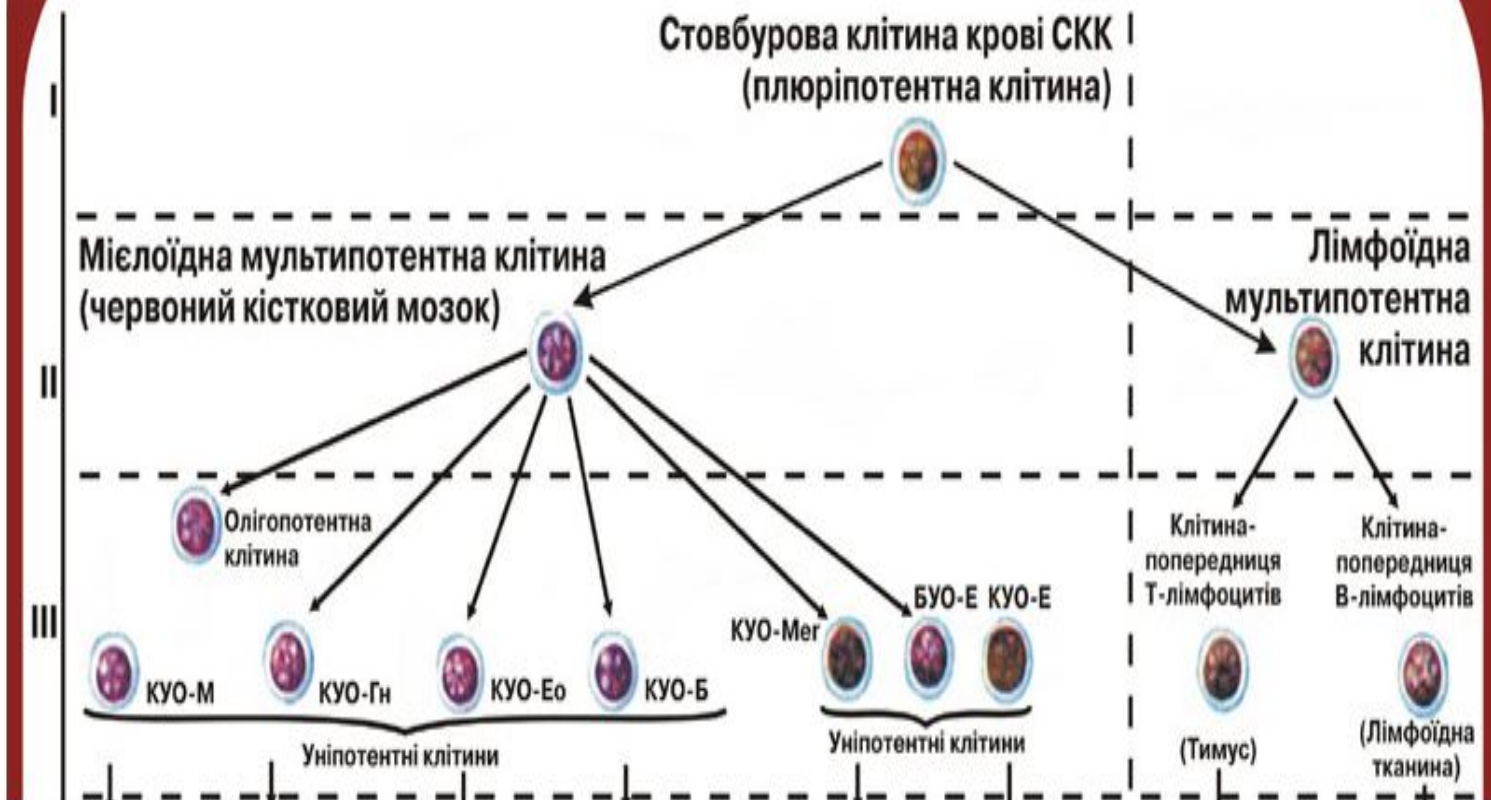
До агранулоцитів відносять

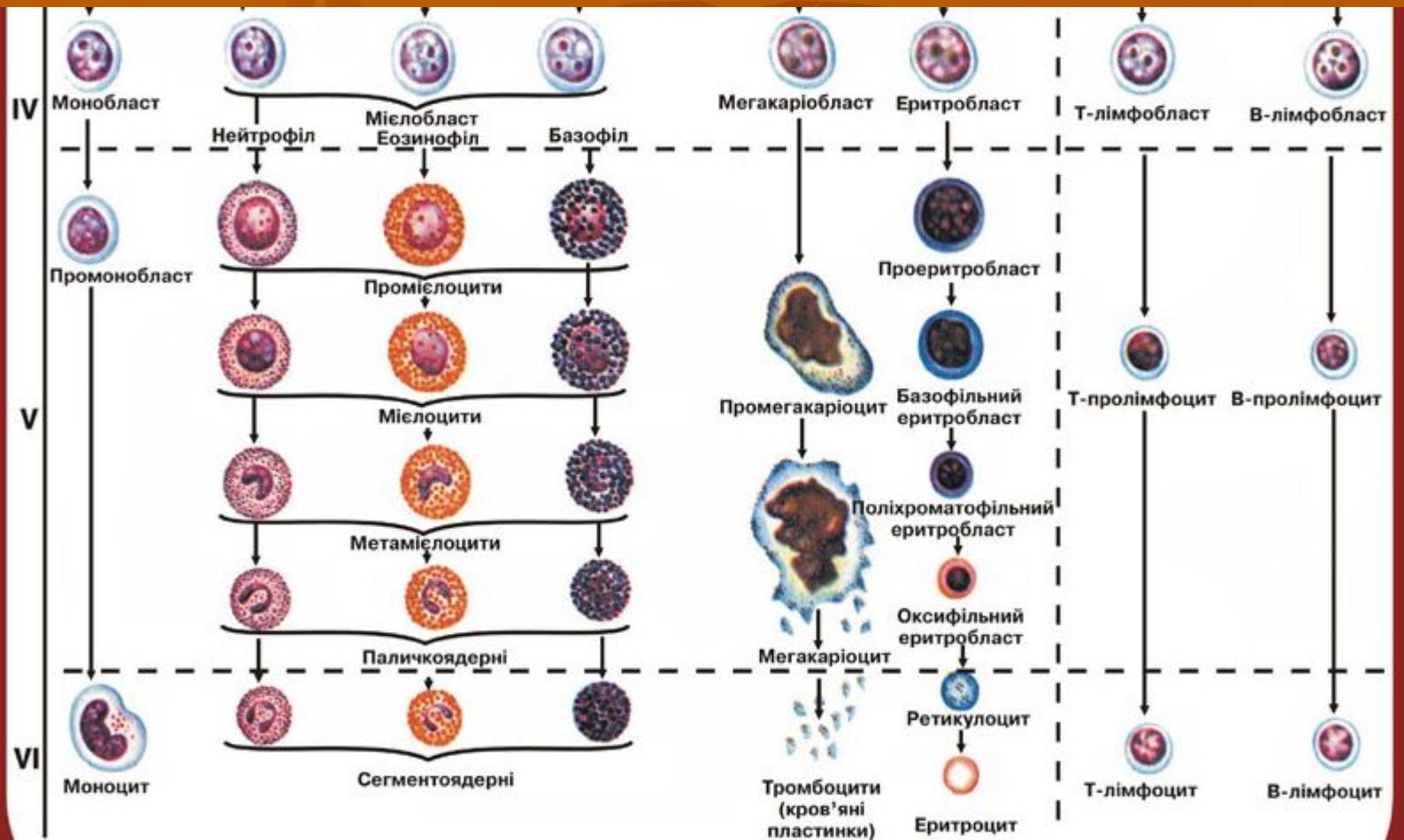
- лімфоцити**
- моноцити.**

**Відповідно лейкоцитопоез (лейкопоез) включає
гранулоцитопоез (гранулопоез)
лімфоцитопоез (лімфопоез)
моноцитопоез (монопоез).**

Лейкопоез

СХЕМА КРОВОТВОРЕННЯ

ПОСТЕМБРІОНАЛЬНИЙ ГЕМОПЕЗ, ЗАБАРВЛЕННЯ АЗУР II-ЕОЗИНОМ: I-IV - КЛІТИНИ, ЯКІ МОРФОЛОГІЧНО НЕ ДИФЕРЕНЦІЮЮТЬСЯ; V - КЛІТИНИ, ЯКІ МОРФОЛОГІЧНО ДИФЕРЕНЦІЮЮТЬСЯ

Регуляція лейкопоезу.

Мало досліджена роль нервової системи, хоча є значна іннервація кровотворних тканин. Нервові напруження, емоційні стани викликають збільшення кількості лейкоцитів. Подразнення симпатичних нервів збільшує кількість нейтрофілів в крові. Подразнення блукаючого нерва веде до зменшення кількості лейкоцитів.

Гормональні фактори мають вплив на лейкопоез.

Введення адреналіну, глюкокортикоїдів веде до зміни кількості лейкоцитів в крові.

Встановлено, що продукти розпаду тканин, лейкоцитів, мікробів і їх токсинів впливають на утворення лейкоцитів.

Всі впливи опосередковують свою дію на кістковий мозок через лейкопоетини, які утворюються в макрофагах кісткового мозку.

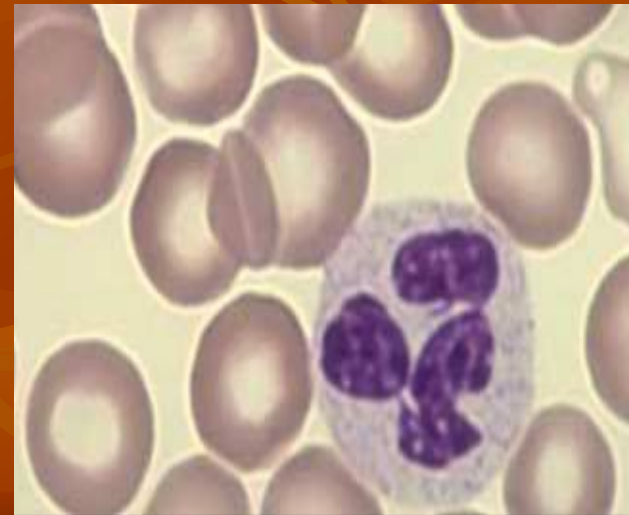
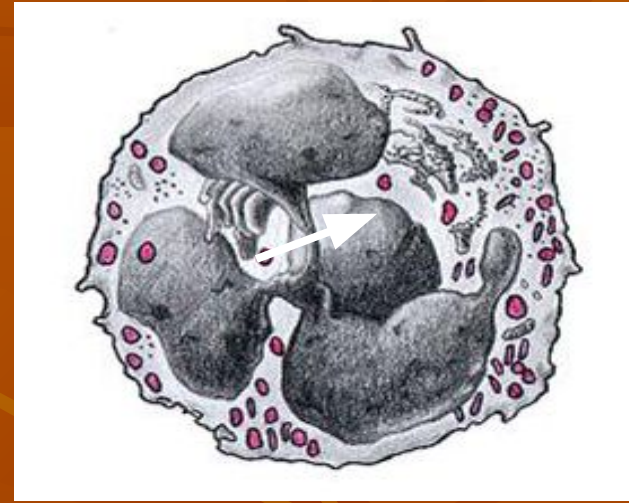
Функціональні особливості нейтрофільних гранулоцитів

Знаходяться в кровоносному руслі максимум до 20 годин, швидко мігрують у тканини, слизові оболонки, де живуть біля 3-х діб. Протягом доби продукується $100 \cdot 10^9$ гранулоцитів.

Нейтрофіли фагоцитують бактерії, грибки, продукти розпаду тканин і розщеплюють їх своїми ферментами перекисом водню.

Крім реакції на інфекцію, нейтрофіли також секретують транскобаламін.

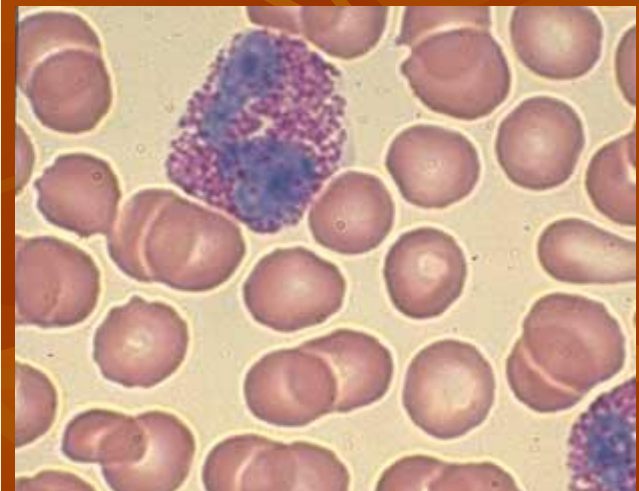
За нейтрофілами можна визначити стать людини: при наявності жіночого генотипу нейтрофіли "барабанні палички".

Функціональні особливості еозинофільних гранулоцитів

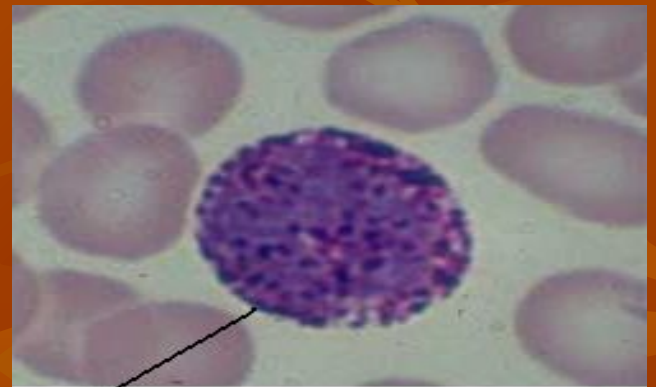
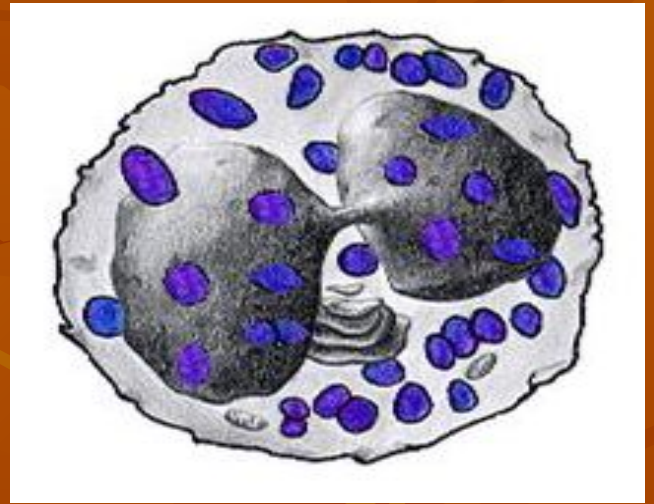
Період перебування еозинофілів в крові дуже короткий. Особливо багато цих клітин в слизових шлунково-кишкового тракту, дихальних шляхів і сечовидільних органів. Кількість еозинофілів має властивість коливатися протягом доби: в день еозинофілів приблизно на 20 % менше, а в ночі на 30 % більше порівняно з середньодобовою кількістю. Ці коливання зв'язані з рівнем секреції глюкокортикоїдів корою надниркових залоз. Підвищення вмісту кортикоїдів приводить до зниження еозинофілів і навпаки. Це функціональна проба Торна.

Функції: 1) антиалергічна; 2) фагоцитарна. Еозинофіли містять гістаміназу, яка нейтралізує гістамін, що є у великій кількості при алергії.

Функціональні особливості базофільних гранулоцитів

Час перебування цих клітин у кров'яному руслі близько 12 годин. Вони мають здатність до фагоцитозу. Гранули в цитоплазмі базофілів інтенсивно забарвлюються базофільними барвниками і містять *гепарин* і *гістамін*, які активно впливають на судини.

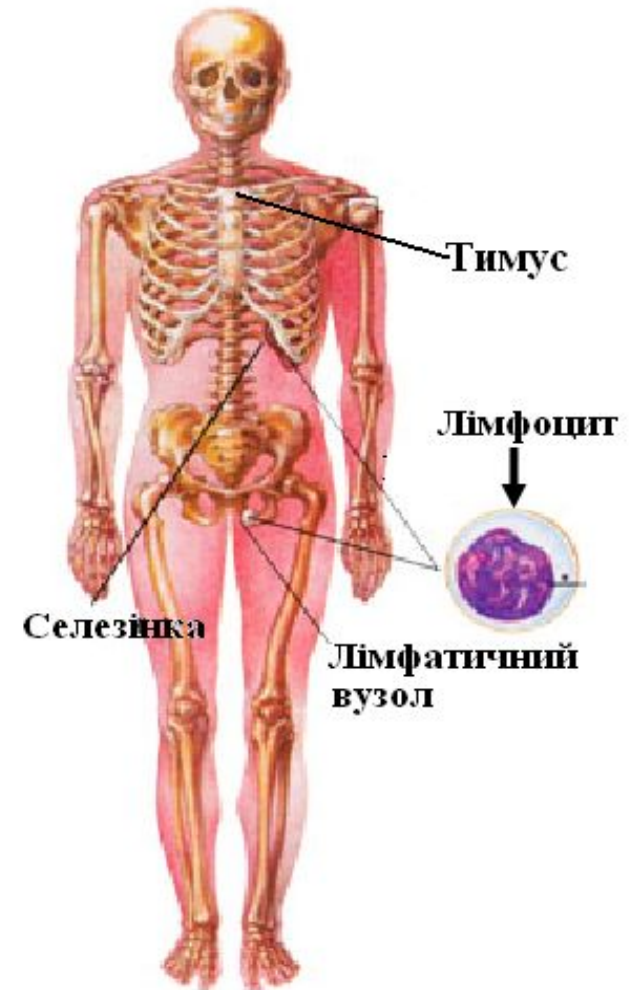

Базофіл

Функціональні особливості лімфоцитів

Лімфоцити утворюються в лімфатичних вузлах, селезінці, за грудинній залозі, апендиксі і кістковому мозку. Вони відіграють основну роль у формуванні імунітету і здійснюють імунний нагляд.

Після кісткового мозку частина лімфоцитів проходить диференціацію у тимусі (за грудинній залозі) і перетворюються в Т-лімфоцити. Інші лімфоцити проходять диференціацію в лімфоїдній тканині мигдаликів, апендикса, пейєрових бляшках кишок - В-лімфоцити.

- Частина лімфоїдних клітин не диференціюється в органах імунної системи. Ці клітини утворюють групу нульових лімфоцитів. При необхідності вони можуть перетворюватися в Т- або В-лімфоцити.
- Кількість Т-лімфоцитів складає 0,6-1,8 Г/л; В-лімфоцитів – 0,3-0,5 Г/л і нульові – 0,1-0,3 Г/л.
- 10-20 % лімфоцитів живуть від декількох годин до 7 днів, а до 80-90 % – до 100-200 днів.
- До короткоживучих відносяться В-лімфоцити. До довгоживучих – Т-лімфоцити.

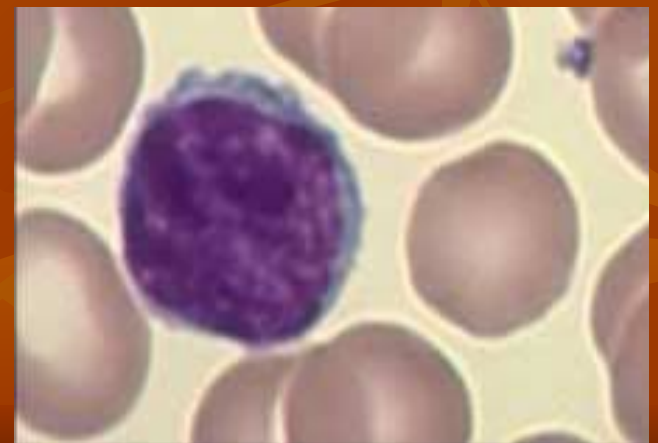
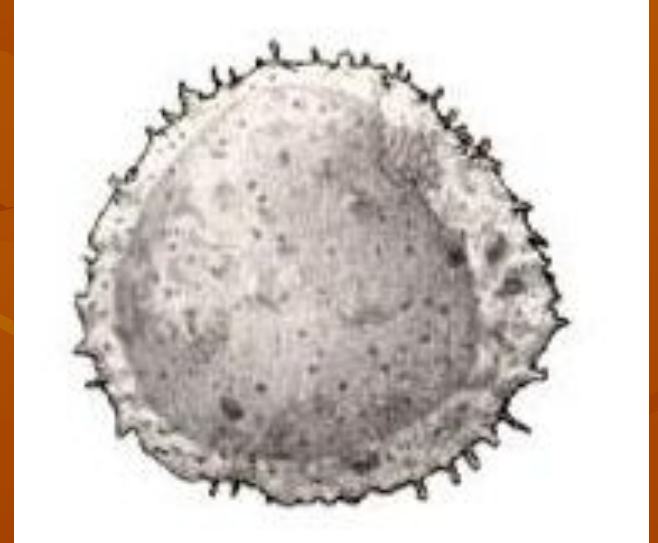
Функціональні особливості лімфоцитів

Функції Т-лімфоцитів:

- 1. Імунологічна пам'ять.
- 2. Протівірусний імунітет, завдяки виробленню інтерферону.
- 3. Протитканинний імунітет, завдяки утворенню ліфмотоксинів (знищення пухлинних клітин, трансплантатів).
- 4. Регулюють фагоцитарну активність зокрема нейтрофілів.

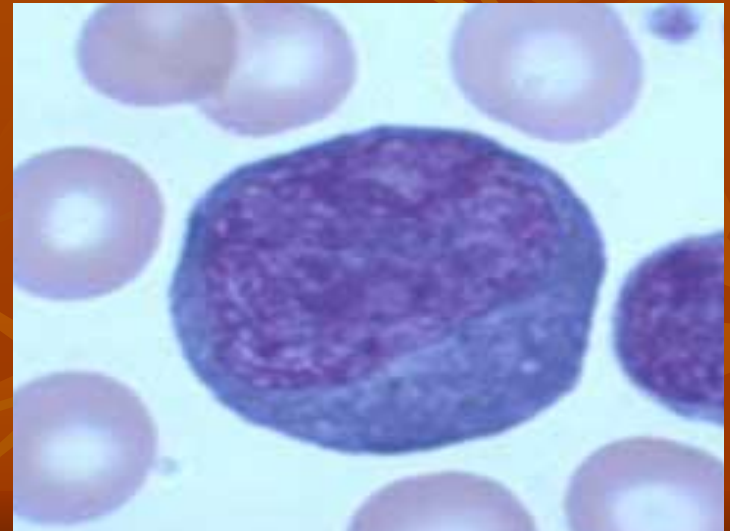
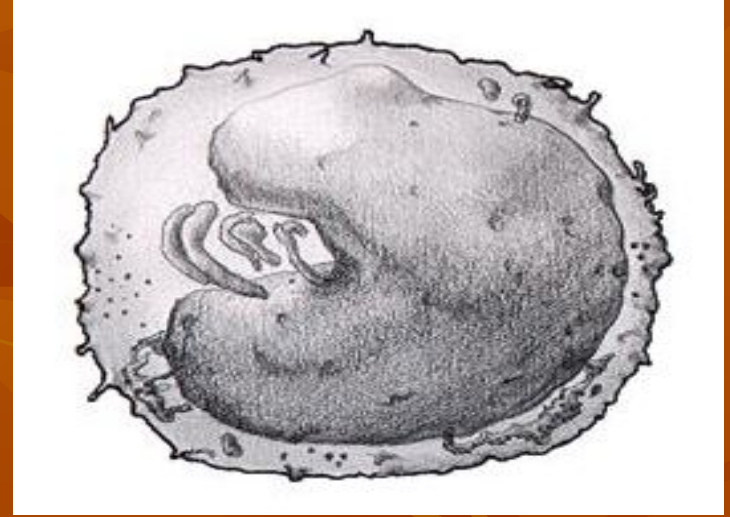
Функції В-лімфоцитів:

- 1. Імунологічна пам'ять.
- 2. Специфічний (гуморальний) імунітет. Ця функція можлива завдяки перетворенню В-лімфоцитів у плазмоцити.

Функціональні особливості моноцитів

Утворюються в кістковому мозку. У крові перебувають близько 72 годин. З крові моноцити входять в оточуючі тканини. Тут вони ростуть, вміст у них лізосомів та мітохондрій збільшується. Досягнувши зрілості, моноцити перетворюються в нерухомі клітини або тканинні макрофаги. Ці клітини є у сполучній тканині і називаються гістіоцитами; у печінці - Купферовськими клітинами; у легенях - альвеолярними макрофагами; у селезінці, кістковому мозку, лімфатичних вузлах, глії, плеврі - макрофагами.

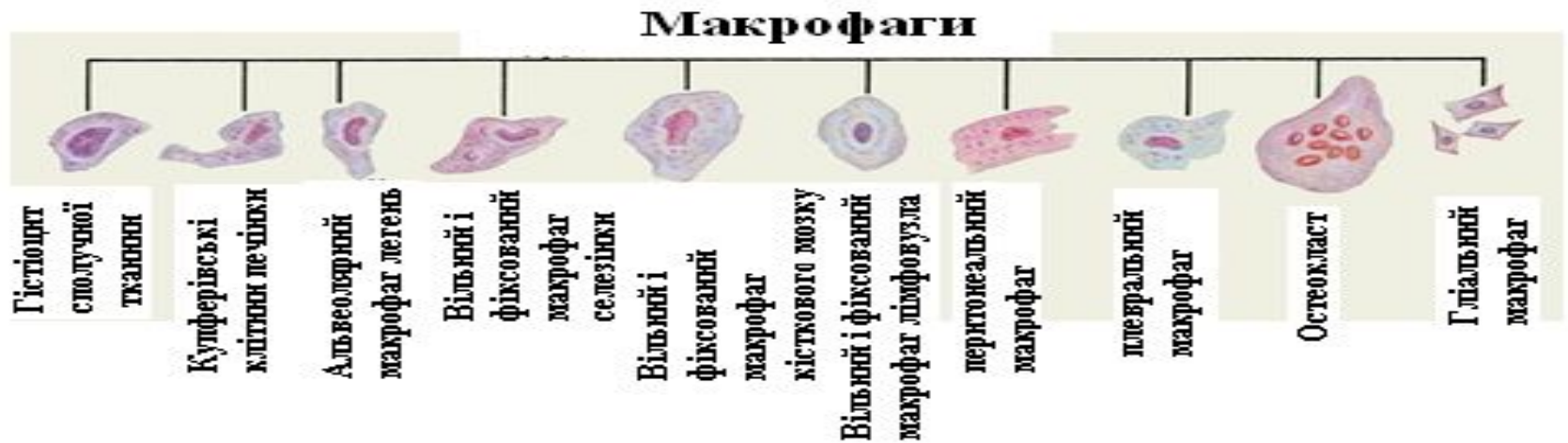

Система мононуклеарних фагоцитів

Досягнувши зрілості, моноцити перетворюються в нерухомі клітини або тканинні макрофаги.

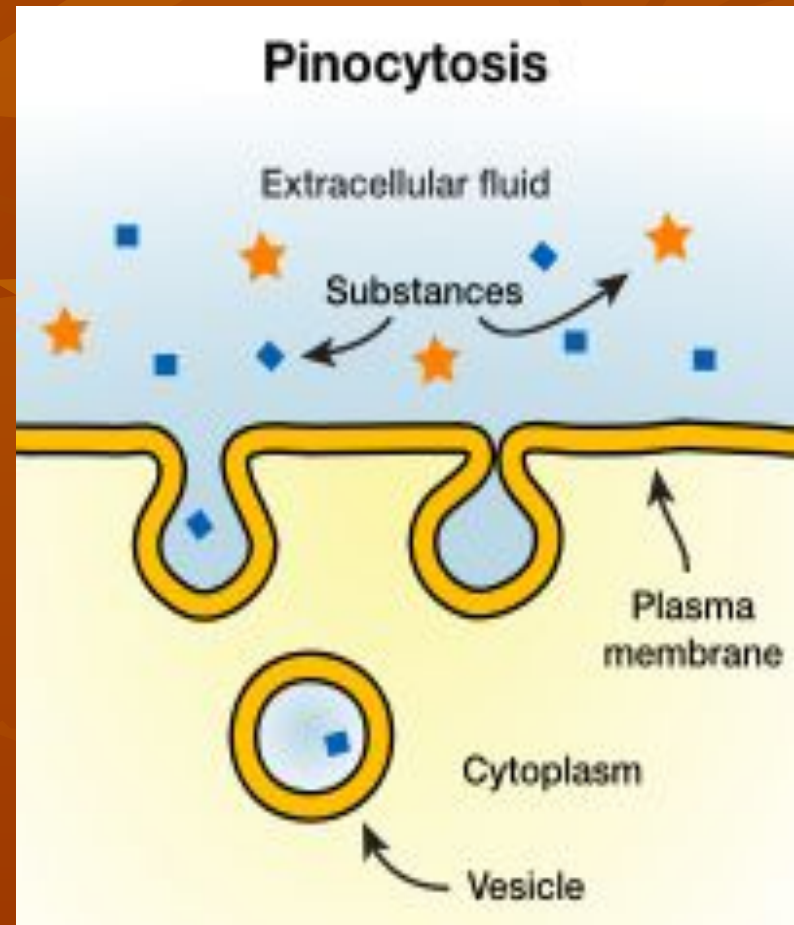
Сукупність тканинних макрофагів, об'єднаних спільним походженням, будовою і функцією називається системою мононуклеарних фагоцитів.

Ці клітини є у сполучній тканині і називаються гістіоцитами; у печінці - Купферовськими клітинами; у легенях - альвеолярними макрофагами; у селезінці, кістковому мозку, лімфатичних вузлах, глії, плеврі - макрофагами.

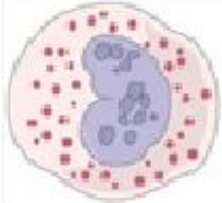
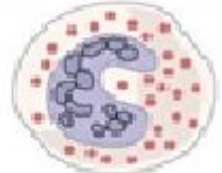

Система мононуклеарних фагоцитів

Специфічними функціональними особливостями макрофагів є фагоцитоз мікроорганізмів, пухлинних клітин, збір і спрямування антигенного матеріалу до лімфоцитів, утворення фактору росту тканин, піноцитоз.

Лейкоцитарна формула

Гранулоцити					Агранулоцити	
Базофіли	Еозинофіли	Нейтрофіли			лімфоцити	моноцити
		Метамієлоцити	Паличкоядерні	Сегментоядерні		
0-0,01	0,005-0,05	0-0,01	0,01-0,06	0,47-0,72	0,18-0,37	0,03-0,11
						

ІНДЕКС ЯДЕРНОГО ЗСУВУ НЕЙТРОФІЛІВ

- При дослідженні лейкоцитарної формули враховують індекс ядерного зсуву нейтрофілів за формулою:
- $$\text{ІЯЗ} = (\text{мієлоцити} + \text{метамієлоцити} + \text{паличкоядерні}) : \text{сегментоядерні}$$
- У нормі ІЯЗ дорівнює 0,06-0,09.
- Зсув вліво свідчить про подразнення кісткового мозку, коли $\text{ІЯЗ} > 0,09$.
- Зсув вправо свідчить про пригнічення кровотворення, якщо $\text{ІЯЗ} < 0,06$.

Метамієлоцит

Паличкоядерний

Мієлоцит

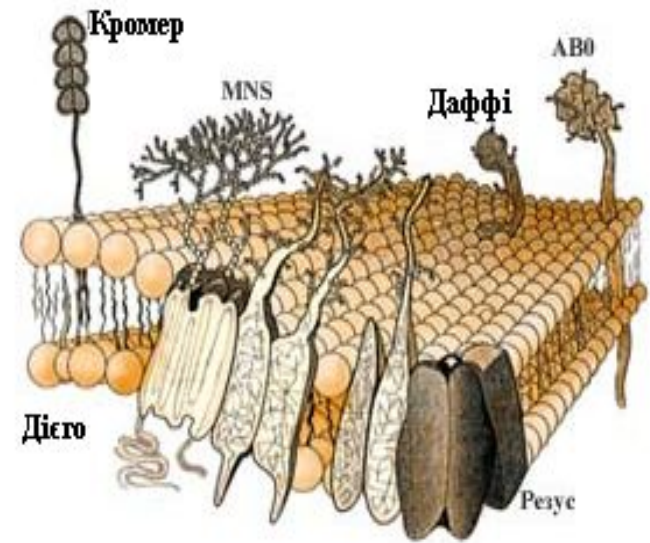
Сегментоядерний

Група крові – це сукупність нормальних антигенів у певних компонентах крові, об'єднаних на генетичній основі.

Належність людини до тої чи іншої групи крові є її індивідуальною біологічною особливістю з раннього ембріонального періоду. Вона не змінюється протягом життя.

Групові антигени знаходяться в формених елементах, плазмі крові, клітинах і тканинах, секретах (слині, амніотичній рідині, шлунково-кишковому соку).

Розрізняють групи крові:
еритроцитарні,
лейкоцитарні,
сироваткові.

Модель мембрани еритроцита із вбудованими молекулами груп крові різних систем. Таких систем на сьогодні відомо 25 (AB0, резус, Кромер, Дієго, Даффі, MNS, Льюїс і т.п.), і вони включають в себе більше 300 різних антигенів

Історія відкриття груп крові

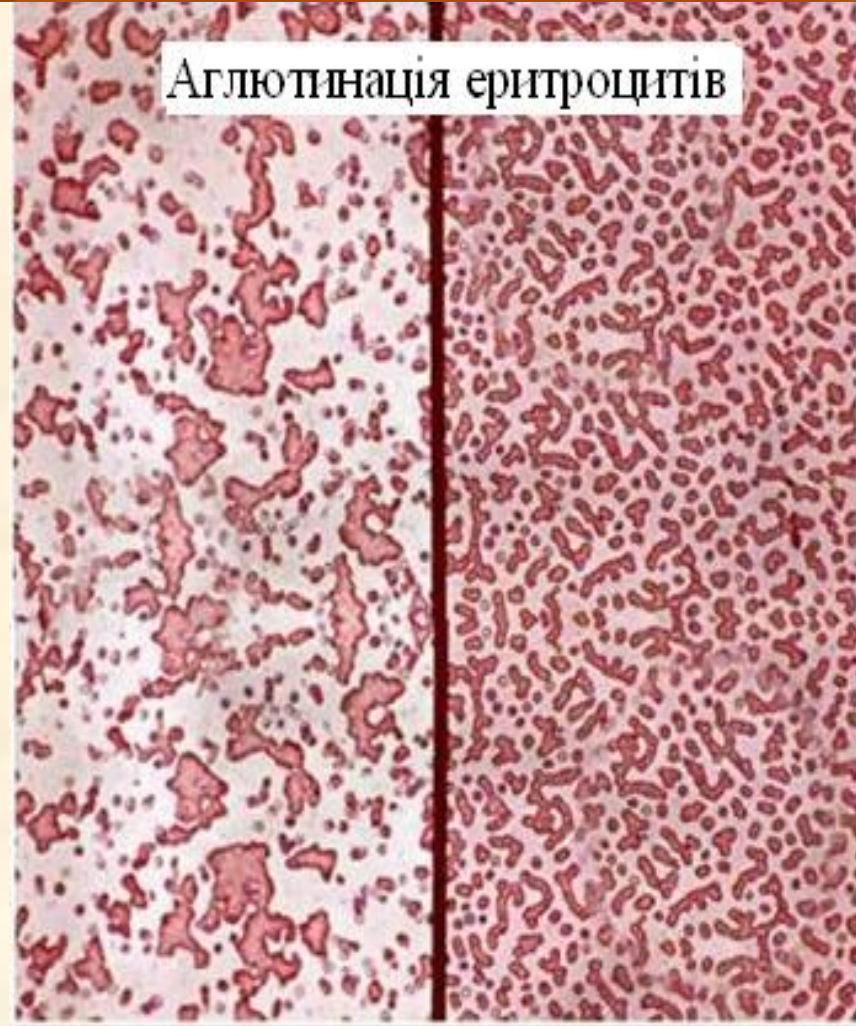
У 1900 році австрійський лікар Карл Ландштейнер опублікував результати досліджень, де довів, що всіх людей можна поділити на три групи.

Працький лікар Ян Янський встановив, що у людей є не 3, а 4 групи крові і дав їм позначення римськими цифрами: I, II, III, IV.

Аглотинація

Аглотинація (лат agglutinatio – склеювання) – це процес незворотнього склеювання еритроцитів під впливом антитіл. Він, як правило, супроводжується, гемолізом. Те ж відбувається і в судинному руслі при переливанні несумісної крові. Аглотинація еритроцитів відбувається в результаті реакції антиген-антитіло. У мембрані еритроцитів є комплекси, що мають антигенні властивості. Ці антигенні комплекси називаються **аглотиногенами** (гемаглотиногенами). З ними взаємодіють специфічні антитіла, розчинені в плазмі – аглютиніни. У нормі в крові немає аглютинінів до власних еритроцитів.

До уваги!

- У крові кожної людини міститься індивідуальний набір специфічних еритроцитарних аглютиногенів. Кожна людина має тільки їй характерний набір антигенів.
- На практиці в даний час у нас враховуються в основному дві антигенні системи – це АВ0 і СDE.

Система АВ0

- За цією системою еритроцити людини поділені в залежності від антигенного складу на чотири групи: без антигенів (зараз відомо, що це антиген H), з антигенами А, В, АВ.
- У плазмі відповідно знаходяться природні антитіла, що умовно позначаються: $\alpha\beta$; β ; α і відсутні.
- Таким чином у людей розрізняють такі комбінації антигенів і антитіл в системі АВ0:
  - 0(I) $\alpha\beta$;
  - А(II) β ;
  - В(III) α ;
  - АВ(IV).

II

III

IV

I

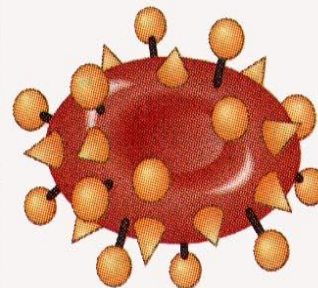
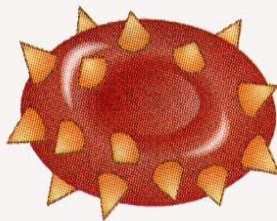
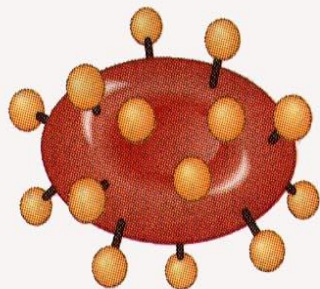
Антигени А

Антигени В

Антигени А і В

Антигени Н

Еритроцити

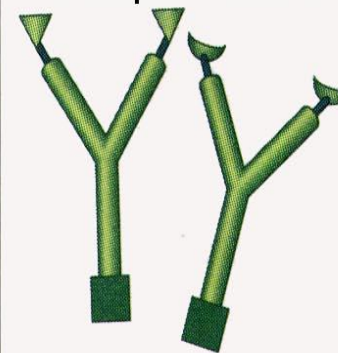
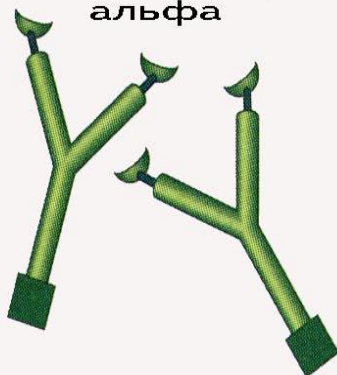
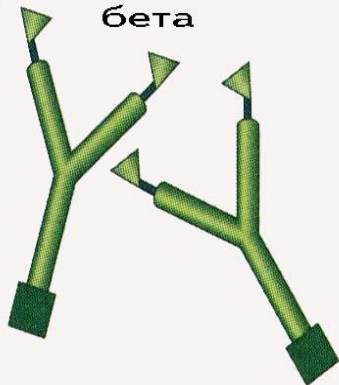
Антитіла бета

Антитіла альфа

Антитіла відсутні

Антитіла альфа і бета

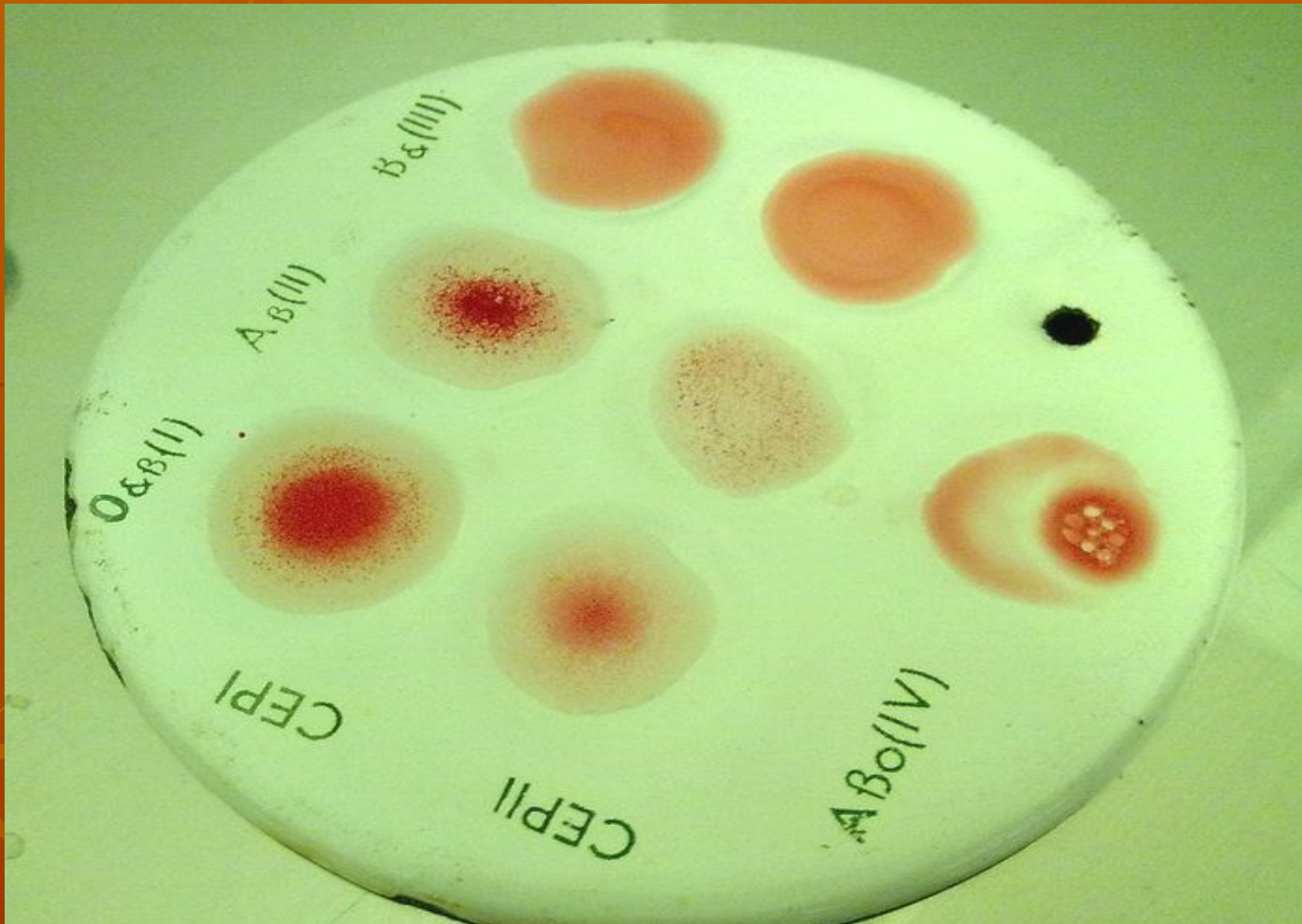
Плазма

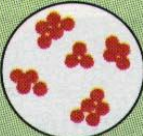

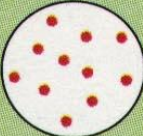
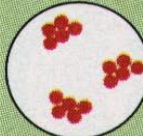
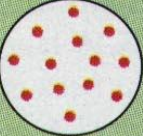
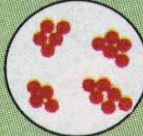

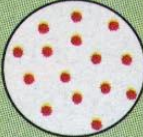
Визначення груп крові в системі АВ0 за стандартними сироватками

На чисту білу площину, після відповідних записів склографом, нанести стандартні сироватки першої, другої і третьої груп крові двох серій. У кожен з крапель стандартної сироватки, кутом чистого предметного скла, внести в десять разів меншу кількість крові, а через 2-3 хвилини додати по одній краплі фізіологічного розчину. За появою аглютинації спостерігати протягом 5 хвилин. Встановити групу крові. У випадку четвертої групи крові, провести додаткове визначення із стандартною сироваткою цієї групи.

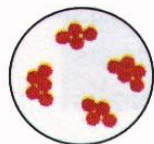

Група крові B(III)α

кров реципієнта		реакція з кров'ю донора			
антигени еритроцитів	антитіла плазми	донор з I групою	донор з II групою	донор з III групою	донор з IV групою
Н	альфа, бета				
A	бета				
B	альфа				
AB	—				

нормальна кров

аглотинація

Визначення груп крові в системі АВ0 за моноклональними антитілами

Чисту білу площину склаграфом розділити на 4 сектори: анти-А, анти-В, анти-Д та контроль. Нанести у відповідний сектор по 1 краплі моноклональних антитіл анти-А, анти-В, анти-Д і для контролю фізіологічний розчин NaCl. Куточком предметного скла внести в десять разів меншу кількість крові в обидві краплі моноклональних антитіл. Спостереження за перебігом реакції провести, погойдуючи тарілку протягом 2,5 хвилини.

**Група крові В
(III) α , Rh⁺**

Система CDE (резус)

- У даний час налічується шість основних антигенів системи резус. Для її позначення в європейських країнах прийнята номенклатура Фішера-Рейса (Fisher-Race) Згідно неї антигени позначаються буквами: D, C, E; d, c, e.
- Декуди застосовують номенклатуру Вінера, згідно якої антигени позначаються символами:
- Rh_0 ; rh' ; rh'' ; Hr_0 ; hr' ; hr'' .
- Природніх антитіл у групах крові системи резус немає. Вони можуть бути тільки набутими, імунними (при вагітностях, коли є попадання в організм Rh(-) жінки через судини плаценти Rh(+) еритроцитів плода).

МЕХАНІЗ РОЗВИТКУ РЕЗУС- КОНФЛІКТУ ПРИ ВАГІТНОСТІ

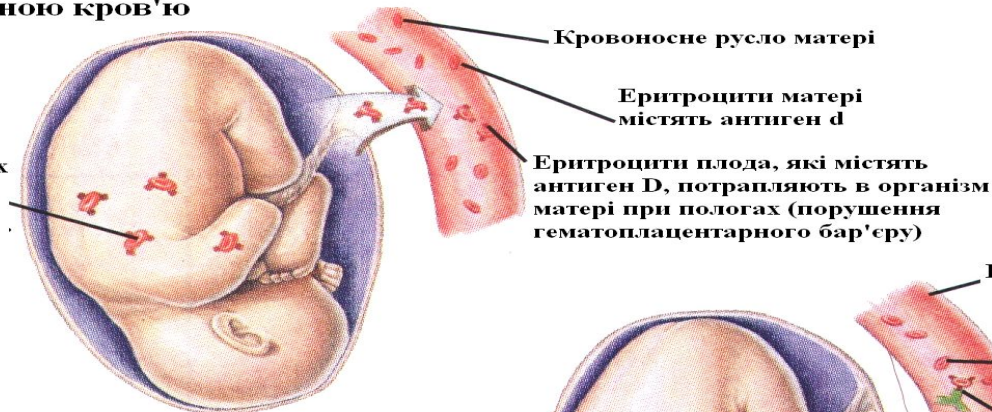
- Механізм розвитку резус конфлікту при вагітності: імунні антитіла, що утворилися в організмі резус-негативної жінки, вагітної резус-позитивним плодом, мають здатність проникати через плаценту в організм плода, викликати гемоліз його еритроцитів. Під час пологів у кров новонародженої дитини поступає багато антитіл і розвивається гемолітична хвороба.
- Антитіла новонароджений може отримати і з молоком матері.

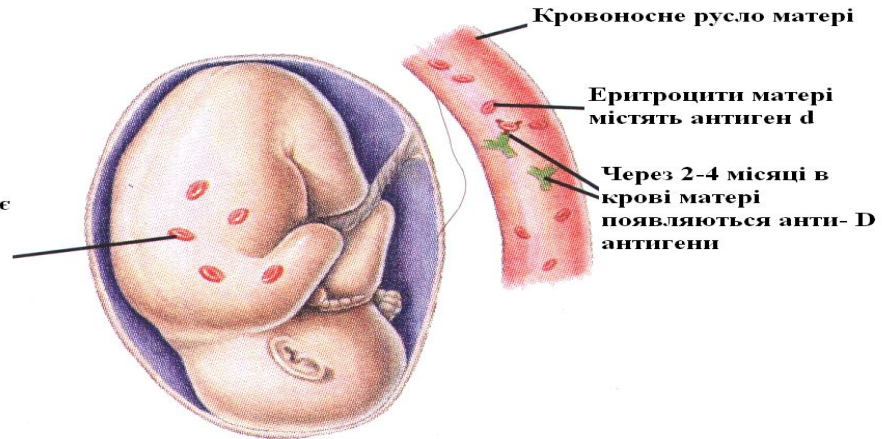
МЕХАНІЗ РОЗВИТКУ РЕЗУС-КОНФЛІКТУ ПРИ ВАГІТНОСТІ

Перша вагітність плодом з резус-позитивною кров'ю

Плід, в еритроцитах якого міститься антиген D (резус-позитивна кров)

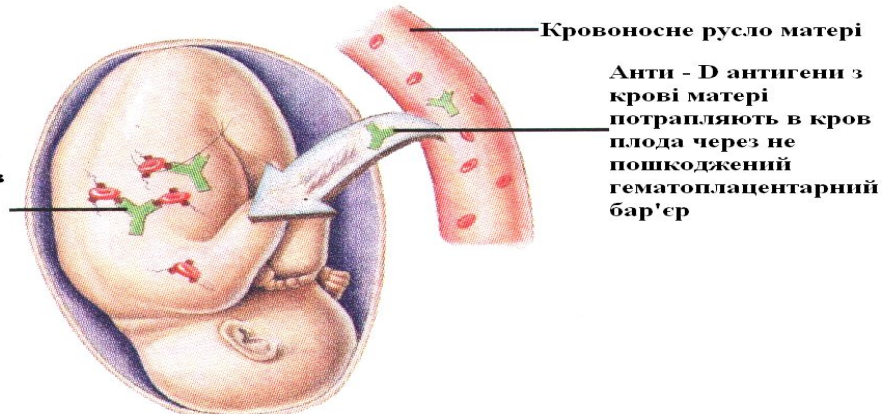

Плід у крові якого є антиген d (резус негативна кров)

Повторна вагітність плодом з резус-позитивною кров'ю

Під впливом анти- D антигенів, які надійшли з кровноносного русла матері в організмі плода з резус-позитивною кров'ю виникає аглютинація.

Лейкоцитарні групи крові

- Вперше відомості за лейкоцитарні групи одержав французький дослідник Дассет (Dausset) в 1954 р. Відкритий ним лейкоцитарний антиген увійшов у науку під назвою "Mac" (мак).
- Зараз налічується більше 40 антигенів лейкоцитів, які умовно поділяються на три антигенні системи:
  - 1. Загальні антигени лейкоцитів.
  - 2. Антигени гранулоцитів.
  - 3. Антигени лімфоцитів.

Загальні антигени лейкоцитів (система HLA – human leucocyte antigene)

Згідно рекомендацій ВООЗ використовують букво-цифрове позначення для антигенів, існування яких підтверджено в ряді лабораторій при паралельному дослідженні антигенів.

Генетично HLA-антигени належать до 4 підлокусів (A,B, C,D), кожний з яких об'єднує алельні антигени. Найбільш вивченим є сублокуси A і B. Наприклад, HLA-A1, HLA-A2, HLA-A3, HLA-A5, HLA-A7, HLA-A8.

Для першого підлокуса кількість антигенів становить 19, для другого – 20.

Антигени HLA знайдено й у клітинах різних органів і тканин (шкірі, печінці, нирках, селезінці та інших).

Невідповідність донора і реципієнта за ними супроводжується розвитком реакції тканинної несумісності. Тому встановлення цих антигенів використовують для тканинного типування при підборці для трансплантації донорів з подібним HLA-фенотипом.

Антигени гранулоцитів

- Ця система антигенів характерна тільки для клітин мієлоїдного ряду, як у кістковому мозку, так і в крові.
- Відомо три гранулоцитарних антигени: NA-1; NA-2; NB-1.
- Встановлено, що антитіла проти антигенів гранулоцитів викликають короткочасне зниження кількості нейтрофілів у новонароджених.
- Після гемотрансфузій можуть бути фібрильні реакції обумовлені тим, що в плазмі реципієнта будуть антитіла проти антигенів, внаслідок чого виділятимуться пірогенні речовини.

Лімфоцитарні антигени

- Лімфоцитарні антигени, характерні тільки для клітин лімфоїдної тканини.
- Відомий поки що один антиген з цієї групи, який має позначення LYDI. Він зустрічається в людей з частотою близько 36 %. Значення цієї групи антигенів у трансфузіології і трансплантології залишається мало вивченим.

Сироваткові групи крові

Найбільше значення серед груп сироваткових білків має генетична неоднорідність імуноглобулінів.

Відомі дві системи імуноглобулінів Gm і Inv.

Система Gm нараховує більше 20 антигенів крові, тобто 20 груп крові Gm (1) і Gm (2) і т.д., а система Inv має три антигени, тобто 3 групи крові: Inv (1), Inv (2), Inv (3).

Альфа-1-глобуліни. У ділянці альфа-1-глобулінів відмічається великий поліморфізм. Серед них виявлено 17 фенотипів даної системи.

Альфа-2-глобуліни. У цій ділянці альфа-2-глобулінів розрізняють поліморфізм, зокрема, церулоплазміну.

Розрізняють 4 різновиди церулоплазміну (Cp): Cp A; Cp AB; Cp B і Cp BC. Найчастіше зустрічається група Cp B. У європейців ця група зустрічається в 99 %, а у негроїдів – у 94 % випадків.

Бета-глобуліни. До них відноситься трансферин (Tf). Він легко вступає в сполуку з залізом. Вказана властивість забезпечує виконання ним важливої фізіологічної функції – транспортування заліза в кістковий мозок, де воно використовується для кровотворення.

Розрізняють такі групи: TfC, TfD та інші.

Переливання крові

■ **Основне правило переливання: переливати тільки одногрупну кров. Перед переливанням крові визначають групу крові, в системі АВ0 і в системі резус. Після цього роблять проби на сумісність у системі АВ0 і резус-сумісність; під час переливання роблять біологічну пробу.**

■ **Проба на сумісність у системі АВ0 направлена на виявлення антитіл в крові реципієнта до еритроцитів донора.**

■ **Проба на резус-сумісність направлена на виявлення антиеритроцитарних резус-антитіл.**

■ **Біологічна проба (трьохразова проба).**

Фізіологічні ефекти перелитої крові

- **1. Стимулюючий – стимулює функції різних систем організму і обмінні процеси.**
- **2. Гемопоеетичний – підсилює кровотворення.**
- **3. Імунологічний – підсилює захисні сили організму за рахунок введення антитіл, оксонінів.**
- **4. Живильна – з кров'ю вводяться поживні речовини.**

Групи кровозамінників

- 1. Гемодинамічні – для нормалізації порушень гемодинаміки.
- 2. Дезинтоксикаційні – для лікування інтоксикацій.
- 3. Препарати для парентерального живлення:
  - а) білкові гідролізати;
  - б) розчини амінокислот;
  - в) препарати жирової емульсії.
- 4. Регулятори водно-сольового і кислотно-лужної рівноваги:
  - а) сольові розчини;
  - б) осмодіуретики.
- 5. Кровозамінники з функцією перенесення кисню.
- 6. Кровозамінники комплексної дії.

Дякую за увагу!